

SERMO CCII¹.*In Epiphania Domini, IV.*

I. HODIERNI diei per universum mundum nota solemnitas quid nobis afferat festivitatis, quidve anniversaria repetitione commemoret, anniversario quoque sermone tempus admonet ut loquamur. « Epiphania » quippe græce, latine manifestatio dici potest. Hoc enim die Magi Dominum adorasse perhibentur; stella scilicet apparente commoniti, et præcedente perducti. Eo quippe die quo natus est, illi stellam in Oriente viderunt; et quem natum indicaverit, agnoverunt. Ex illo igitur die ad hunc diem occurrerunt, Herodem regem nuntio terruerunt, Judæis ex prophetica Scriptura respondentibus, Bethlehem civitatem, ubi Dominus natus fuerat, invenerunt. Ad ipsum deinde Dominum stella eadem ducente venerunt, demonstratum adoraverunt; aurum, thus, et myrrham obtulerunt; alio itinere redierunt. Manifestatus est quidem et die ipso nativitatis suæ Dominus pastoribus ab Angelo admonitis; quo etiam die per stellam et illis est longe in Oriente nuntiatus; sed isto die ab eis est adoratus. Suscepit ergo devotissime istum diem celebrandum universa Ecclesia gentium: quia et illi Magi quid jam fuerunt, nisi primitiæ gentium? Israëlitiæ pastores, Magi gentiles: illi prope, isti longe: utriusque tamen ad angularem lapidem concurrerunt. « Veniens quippe, sicut Apostolus dicit,

¹ Alias de Tempore 32.

» evangelizavit pacem nobis, qui eramus longe, et pacem
» his qui prope. Ipse est enim pax nostra, qui fecit utra-
» que unum, et duos condidit in se, in unum novum
» hominem, faciens pacem, et commutavit utrosque in
» uno corpore Deo, interficiens inimicitias in semetipso¹. »

II. Merito istum diem nunquam nobiscum hæretici Donatistæ celebrare voluerunt; quia nec unitatem amant, nec Orientali Ecclesiæ, ubi apparuit illa stella, communicant. Nos autem manifestationem Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi, qua primitias gentium delibavit, in unitate gentium celebremus. Tunc enim puer priusquam sciret vocare patrem aut matrem, sicut de illo fuerat prophetatum, accepit virtutem Damasci, et spolia Samariæ¹: id est, antequam per humanam carnem humana verba proferret, accepit virtutem Damasci, illud scilicet unde Damascus præsumebat. In divitiis quippe civitas illa secundum seculum florens aliquando præsumpserat. In divitiis autem principatus auro defertur, quod Christo Magi suppliciter obtulerunt. Spolia vero Samariæ iisdem ipsi erant, qui eam incolebant. Samariam namque pro idololatria posita est. Illic enim populus Israël aversus a Domino, ad idola colenda conversus est. Debellaturus scilicet Christus gladio spiritali per universum orbem regnum diaboli, hæc prima puer spolia idololatriæ dominationi detraxit, ut ad se adorandum Magos conversos a peste illius superstitionis averteret, et in hac terra nondum loquens per linguam, loqueretur de cælo per stellam; ut et quis esset, et quo, et propter quos venisset, non voce carnis, sed virtute Verbi, quod caro factum est, demonstraret. Hoc enim Verbum, quod in principio erat Deus apud Deum, jam etiam caro factum, ut habitaret in nobis, et ad nos venerat, et apud Patrem manebat; sursum Angelos non deserens, et deor-

¹ Ephes. II, 14-17. — ² Isai. VIII, 4.

sum ad se homines per Angelos colligens¹; et cœlestibus habitatoribus secundum Verbum incommutabili Veritate fulgebat, et propter angustum diversorium in præsepi jacebat. Ab ipso in cœlo demonstrabatur stella, et ipsum adorandum demonstrabat in terra. Et tamen infans tam potens, tam magnus, parvulus propter inimicitias Herodis in Ægyptum portantibus parentibus fugit: ita nondum sermone, sed factis jam suis membris loquens, et tacitus dicens: « Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite » in aliam². » Mortalem quippe carnem, in qua nos præfiguraret, gerebat, in qua erat etiam pro nobis opportuno tempore moriturus. Unde a Magis illis non solum aurum honorandus, et thus adorandus, verumetiam myrrham sepeliendus acceperat. Quales etiam fuissent pro ejus nomine morituri, quam innocentes, quam humiles, ostendit in parvulis, quos Herodes occidit. Nam ex quibus tota lex pendet et Prophetæ³, etiam illum numerum præceptorum significavit bimatus illorum.

III. Jam vero quem non facit intentum, quid sibi velit quod Magorum inquisitioni, ubi Christus nasceretur, Judæi de Scriptura responderunt, et ipsi cum eis non adoraverunt? Nonne hoc videmus etiam nunc, quando ex ipsis sacramentis, quibus eorum duritia subditur, nihil aliud quam Christus, in quem nolunt credere, ostenditur? Nonne et quando occidunt ovem et Pascha manducant⁴, gentibus Christum demonstrant, quem cum eis ipsi non adorant? Nam illud quale est, quod sæpe de testimoniis prophetis, quibus Christus prænuntiatus est, quibusque hominibus dubitantibus, ne forte a Christianis

¹ Cod. Cass. cvi, fol. 248: Sursum non deserebat Angelos, et deorsum ad se homines vocabat, per Angelos, et cum hominibus secundum hominem in terris degebat, et cœlestibus, etc. — ² Matth. x, 23. — ³ Id. xxii, 40. — ⁴ Exod. xii, 9.

illa conscripta sint, non adhuc futura, sed facta, ad Judæorum codices provocamus, ut animos dubitantium confirmemus? Nonne etiam tunc Judæi Christum ostendunt gentibus, quem nolunt adorare cum gentibus?

IV. Nos ergo, charissimi, quorum erant illi Magi primitiæ, nos hæreditas Christi usque ad terminos terræ, propter quos cæcitas ex parte in Israël facta est, ut plenitudo gentium intraret¹, cognito Domino et Salvatore nostro Jesu Christo, qui propter nos consolandos tunc jacuit in angusto diversorio, nunc propter sublimandos sedet in cœlo; sic eum annuntiemus in hac terra, in hac regione carnis nostræ, ut non qua venimus redeamus, nec prioris nostræ conversationis vestigia repetamus. Hoc est enim quod et illi Magi non qua venerant redierunt. Via mutata, vita mutata est. Et nobis cœli enarraverunt gloriam Dei¹: et nos ad Christum adorandum fulgens ex Evangelio veritas, tanquam de cœlo stella, perduxit; et nos prophetiam in gente Judaïca celebratam, tanquam indicium Judæorum non nobiscum pergentium, fidei aure percepimus; et nos regem et sacerdotem et pro nobis mortuum Christum agnoscentes atque laudantes, tanquam in auro et thure et myrrha honoravimus: superest ut eum evangelizantes novam viam carpamus, non qua venimus redeamus.

¹ Rom. xi, 25. — ² Psal. xviii, 2.

SERMO CCIII¹.*In Epiphania Domini, V.*

I. EPIPHANIA græcæ linguæ vocabulo, latine manifestatio dici potest. Hodierno igitur die manifestatus Redemptor omnium gentium, fecit solemnitate omnibus gentibus. Cujus itaque nativitate ante dies paucissimos celebravimus, ejusdem manifestationem hodie celebramus. Dominus ergo noster Jesus Christus ante dies tredecim natus, a Magis hodie traditur adoratus². Quia factum est, Evangelii loquitur veritas: quo die autem factum sit, ubique clamat tam præclaræ istius solemnitatis auctoritas. Justum enim visum est, quod et vere justum est, ut quoniam illi Magi primi ex gentibus Christum Dominum cognoverunt, et nondum ejus sermone commoti, stellam sibi apparentem et pro infante Verbo visibiliter loquentem, velut linguam cœli, secuti sunt, ut diem salutis primitiarum suarum gentes gratanter agnoscerent, et eum Domino Christo cum gratiarum actione solemniter obsequio dedicarent. Primitiæ quippe Judæorum ad fidem revelationemque Christi in illis pastoribus extiterunt, qui ipso die quo natus est, eum de proximo veniendo viderunt. Illis Angeli, istis stella nuntiavit. Illis dictum est: « Gloria » in excelsis Deo³: » in istis impletum est: « Cœli enarrant gloriam Dei⁴. » Utrique sane tanquam initia duorum parietum de diverso venientium, circumcisionis et

¹ Alias, de Diversis 64. — ² Matth. II. — ³ Luc. II, 14. — ⁴ Psal. XVIII, 2.

præputii, ac angularem lapidem cucurrerunt: ut esset pax eorum, faciens utraque unum¹.

II. Verumtamen illi Deum, ex eo quod Christum viderant, laudaverunt: isti autem visum Christum etiam adoraverunt. In illis gratia prior, in istis humilitas amplior. Fortasse ergo illi pastores minus rei, de salute alacrius exultabant: isti autem Magi multis onerati peccatis, submissius indulgentiam requirebant. Hæc est illa humilitas, quam plus in eis qui ex gentibus erant, quam in Judæis, divina Scriptura commendat. Ex gentibus enim erat ille Centurio, qui cum Dominum in toto pectore suscepisset, se tamen dixit indignum, ut in domum ejus intraret², nec ab eo ægrum suum voluit videri, sed saluum juberi. Sic interius præsentem corde retinebat, cujus a suo tecto præsentiam honorifice revocabat. Denique Dominus: « Non inveni, inquit tantam fidem in Israël. » Illa etiam Chananæa ex gentibus erat, quæ cum se a Domino audisset canem, et cui panis filiorum mitteretur indignam, micas tanquam canis exegit: et ideo non esse meruit, quia id quod fuerat non negavit. Nam et ipsa audivit a Domino, « O mulier, magna est fides tua³. » Humilitas in ea fecerat fidem magnam; quia se ipsam fecerat parvam.

III. Veniunt ergo pastores de proximo videre, et Magi de longinquo veniunt adorare. Hæc est humilitas qua inseri meruit oleaster in olivam⁴, et olivam dare contra naturam; quia naturam meruit mutare per gratiam. Nam cum hoc oleastro totus sylvesceret et amaresceret mundus, per insertionis gratiam pinguefactus enituit. Veniunt enim ab extremo terræ, secundum Jeremiam, dicentes: « Vere » mendacia coluerunt patres nostri⁵. » Et veniunt, non

¹ Ephes. II, 14. — ² Matth. VIII, 5. — ³ Id. XV, 22. — ⁴ Rom. XI, 17. — ⁵ Jerem. XVI, 19.

ab una orbis parte, sed sicut Evangelium secundum Lucam loquitur, « Ab Oriente, et Occidente, ab Aquilone, » et Meridie¹, » qui recumbant cum Abraham et Isaac et Jacob in regno cœlorum. Sic totus orbis ex partibus quatuor Trinitatis gratia vocatur in fidem. Secundum quem numerum, cum quatuor ter ducuntur, duodenarius numerus Apostolicus conseeratus est; tanquam universi orbis salutem ex quatuor mundi partibus, in Trinitatis gratiam præfigurans. Hunc enim numerum etiam discus ille significavit, qui demonstratus est Petro plenus omnibus animalibus, tanquam omnibus gentibus. Nam et ipse quatuor lineis suspensus e cœlo ter submissus assumptus est²; ut quaterni duodecim facerent. Ideo fortasse post Natalem Domini duodecim diebus additis, Magi primitiæ gentium ad Christum videndum adorandumque venerunt, et non solum accipere propriam, sed omnium quoque gentium salutem significare meruerunt. Celebremus ergo devotissime etiam istum diem; et Dominum Jesum, quem primitiæ illæ nostræ adoraverunt jacentem in diversorio, nos habitantem adoremus in cœlo. Hoc quippe in eo illi venerati sunt futurum, quod nos veneramur impletum. Adoraverunt primitiæ gentium inhiantem uberibus matris: adorant gentes sedentem ad dexteram Dei Patris.

¹ Luc. xiii, 29. — ² Act. x, 11.

SERMO CCIV¹.*In Epiphania Domini, VI.*

I. ANTE paucos dies Natalem Domini celebravimus: Epiphaniam hodie celebramus; quo græco vocabulo significatur manifestatio, et refertur ad illud quod ait Apostolus, « Sine dubio magnum est pietatis sacramentum, quod » manifestatum est in carne². » Ambo itaque dies ad manifestationem pertinent Christi. In illo quippe natus est homo ex homine matre, qui sine initio Deus erat apud Patrem. Sed carni est manifestatus in carne; quia caro eum videre non poterat, sicut erat in spiritu. Et illo quidem die, qui Natalis ipsius nuncupatur, viderunt eum pastores Judæorum: hodierno autem die, qui Epiphania proprie, hoc est, manifestatio dicitur, adoraverunt eum Magi gentium. Illis eum Angeli, istis vero stella nuntiavit. Cœlos Angeli habitant, et sidera exornant: utrisque ergo cœli enarraverunt gloriam Dei³.

II. Utrisque enim natus est lapis angularis; ut, quemadmodum dicit Apostolus: « Duos conderet in se in » unum novum hominem, faciens pacem et commutaret » utrosque in uno corpore Deo per crucem⁴. » Quid enim est angulus, nisi conjunctio duorum parietum, qui ex diverso veniunt, et illic quodam modo osculum pacis inveniunt? Inimica quippe inter se fuerunt circumcisio et

¹ Alias 7 ex Vignerianis. — ² 1 Tim. iii, 16. — ³ Psal. xviii, 2. — ⁴ Ephes. ii, 15, 16.

præputium, hoc est Judæi et gentes, propter duo inter se diversa atque contraria, inde veri unius Dei cultum, hinc multorum atque falsorum. Cum itaque illi essent prope, isti autem longe, utrosque adduxit ad se, qui « Commutavit utrosque in uno corpore Deo, » sicut idem Apostolus consequenter adjungit : « Per crucem interficiens inimicitias in semetipso. Et veniens evangelizavit pacem, vobis inquit, qui eratis longe, et pacem » iis qui prope; quia per ipsum habemus accessum ambo in » uno spiritu ad Patrem¹. » Videte si non et duos parietes ex inimiciarum diversitate venientes, et angularem lapidem demonstravit Dominum Jesum, ad quem de diverso utriusque accesserunt, in quo utriusque concordaverunt, hoc est, et qui ex Judæis in eum, et qui ex gentibus crediderunt; tanquam diceretur eis : Et vos de propinquo, et vos de longinquo, accedite ad eum, et illuminamini et » vultus vestri non erubescunt². » Scriptum est enim, « Ecce pono in Sion lapidem angularem, electum, pretiosum; et qui crediderit in eum, non confundetur³. » Qui audierunt et obedierunt, hinc atque inde utriusque venerunt, pacem tenuerunt, inimicitias finierunt : utrorumque præmitiæ pastores et Magi fuerunt. In eis coepit bos agnoscere possessorem suum, et asinus præsepe domini sui⁴. Ex Judæis animal cornutum, ubi Christo crucis cornua parabantur. Ex gentibus animal auritum, unde prædictum erat, « Populus quem non cognovi, servivit » mihi, in auditu auris obaudivit mihi⁵. » Ipse namque possessor bovis et dominus asini in præsepi jacebat, et ambobus alimentum commune præbebat. Quia ergo pax venerat eis qui erant longe, et pax eis qui erant prope; pastores Israëlitiæ tanquam prope inventi, eo die quo natus

¹ Ephes. II, 17. — ² Psal. XXXIII, 6. — ³ I Petr. II, 6. — ⁴ Isai. I, 3: — ⁵ Psal. XVII, 45.

est Christus, ad eum venerunt, viderunt, et exultaverunt : Magi autem gentiles, tanquam longe inventi, tot diebus interpositis ab illo quo natus est, hodie pervenerunt, invenerunt, adoraverunt. Oportebat itaque nos, hoc est, Ecclesiam quæ congregatur ex gentibus, hujus diei celebrationem, quo est Christus primitiis gentium manifestatus, illius diei celebrationi, quo est Christus ex Judæis natus, adjungere, et tanti sacramenti memoriam geminata solemnitate servare.

III. Quando duo parietes isti cogitantur, unus ex Judæis, alius ex gentibus, angulari lapidi cohærendo, servantes unitatem spiritus in vinculo pacis¹; non offendat animum reprobatorum multitudo Judæorum, in quibus fuerunt ædificantes, id est, volentes esse Legis doctores : sed quales dicit Apostolus : « Non intelligentes neque quæ » loquuntur, neque de quibus affirmant². » Per hanc enim mentis cæcitatem, lapidem reprobaverunt, qui factus est in caput anguli³. Sed non fieret in caput anguli, nisi duobus populis de diverso venientibus præberet pacificam, gratia copulante, juncturam. Non ergo cogitentur in Israëlítico pariete persecutores et interfectores Christi, quasi legem ædificantes et fidem destruentes, angularem lapidem reprobantes et ruinam civitati miseræ fabricantes. Nec ista ibi cogitetur numerositas Judæorum dispersa per terras, ad divinarum, quas nescientes ubique portant, testimonium litterarum. In his enim claudicat Jacob⁴, cui tacta et arefacta femoris latitudo, qua significaretur a semitis suis claudicans generis multitudo. Sed in pariete sancto, qui ex eis ad pacem lapidis angularis accessit, illi cogitentur in quibus benedictus est Jacob. Idem quippe et benedictus et claudus : benedictus in sanctificatis, clau-

¹ Ephes. IV, 3. — ² I Tim. I, 7. — ³ Psal. CXVII, 22. — ⁴ Gen. XXXII, 25.

dus in reprobatis. Illi in isto pariete cogitentur, quorum
 abundantia præcedebat et sequebatur asellum Salvatoris,
 clamans: « Benedictus qui venit in nomine Domini¹. »
 Illi cogitentur qui Discipuli inde electi, et Apostoli facti
 sunt. Cogitetur Stephanus in græca lingua coronæ no-
 mine appellatus, et prior post resurrectionem Domini
 martyrio coronatus. Cogitentur etiam ex ipsis persecuto-
 ribus tot millia credentium, quando venit Spiritus sanc-
 tus. Cogitentur Ecclesiæ, de quibus Apostolus dicit:
 « Eram autem ignotus facie Ecclesiis Judææ, quæ erant
 » in Christo; tantum autem audientes erant: Quia qui
 » aliquando nos persequabatur, nunc evangelizat fidem,
 » quam aliquando vastabat, et in me magnificabant
 » Deum². » Isto modo Israëliticus paries cogitetur, et
 parieti ex gentibus venienti, qui nunc est conspicuus,
 adjungatur: atque ita lapis angularis prius in præsepio
 positus, usque ad cœli culmen erectus, non frustra præ-
 dictus Christus Dominus invenitur.

¹ Matth. xxi, 9. — ² Galat. i, 22-24.

SERMO CCV¹.*In Quadragesima, I.*

I. OBSERVATIONEM Quadragesimæ, solemnii reditu præ-
 sentatam, hoberno die ingredimur: quo vobis solemnii-
 ter etiam exhortatio nostra debetur; ut Dei sermo per
 nostrum officium ministratus, jejunatuos corpore, pascat
 in corde; ac sic interior homo cibo suo refectus, exterioris
 castigationem possit agere, et robustius sustinere. Con-
 gruit enim nostræ devotioni, ut qui Domini crucifixi pas-
 sionem jam propinquantem celebraturi sumus, repri-
 mendarum carnalium voluptatum crucem nobis ipsi etiam
 faciamus, sicut dicit Apostolus: « Qui autem Jesu Christi
 » sunt, carnem suam crucifixerunt cum passionibus et
 » concupiscentiis². » In hac quidem cruce, per totam
 istam vitam, quæ in mediis tentationibus ducitur, per-
 petuo debet pendere Christianus. Non enim est in hac vita
 tempus evellendi clavos, de quibus in Psalmo dicitur:
 « Confige clavis a timore tuo carnes meas³: » Carnes,
 sunt carnales concupiscentiæ; clavi, sunt præcepta jus-
 titiæ: his illas timor Domini configit, qui nos illi accepta-
 bilem hostiam crucifigit. Unde item dicit Apostolus:
 « Obsecro itaque vos, fratres, per miserationem Dei, ut
 » exhibeatis corpora vestra hostiam vivam, sanctam, Deo
 » placentem⁴. » Crux ergo ista, in qua Dei servus non so-

¹ Alias de Diversis 68. — ² Galat. v, 24. Beda et Florus ibid. — ³ Psal. cxviii, 120. — ⁴ Rom. xii, 1.